

Oponentský posudok habilitačnej práce

Názov habilitačnej práce: **Miestne strategické plánovanie a jeho väzby s územným plánovaním**

Autorka habilitačnej práce: Ing. arch. Jaroslav Coplák, PhD.

Odbor: 5.1.1 Architektúra a urbanizmus

Pracovisko: Slovenská technická univerzita v Bratislave,
Fakulta architektúry

Problém vzťahu územného plánovania a strategického plánovania, resp. aj niektorých iných druhov plánovania nie je vo svojej podstate nový. Už v časoch predchádzajúceho systému pred rokom 1990 bola nastolená otázka vzťahu oblastného (dnes by sme povedali regionálneho) a územného plánovania. Žiaľ, ani v tých časoch neprišlo k serióznemu výskumu a riešeniu súvislostí medzi územným a ostatnými plánovaniami, aj keď koncom 80-tych rokov táto otázka nadobúdala na vysokej aktuálnosti. V období po roku 1990 sa otázky riešenia plánovania dostali akosi načas do úzadia. Až chcením Slovenska vstúpiť do klubu EU sa na plánovanie začalo opäť pozerat' ako na seriózny problém. Vzťah územného plánovania a ostatných typov plánovania v nových podmienkach nabral aj nový rozmer. V tom ako najdôležitejšie sa javí vzťah fyzického plánovania, teda územného plánovania a plánovania sociálno-ekonomického, teda inými slovami viac-menej môžeme povedať aj plánovania s používaným termínom regionálne plánovanie. Vlastné otázky regionálneho plánovania nie sú podľa mňa nateraz uspokojivo vyriešené. Sú tu predovšetkým vplyvy a požiadavky z EU a vzory jeho členských krajín, avšak tie nepostihujú dostatočne plánovaciú kultúru zaužívanú na Slovensku. Akýmsi nástrojom regionálneho plánovania sa vytvoril plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Riešenie vzťahu medzi územným a strategickým/regionálnym plánovaním považujem za stále otvorenú a aktuálnu otázku.

Z uvedeného je zrejmé, že venovať sa otázkam vzťahu územného plánovania a strategického/regionálneho plánovania je nanajvýš aktuálne. Aktuálnosť spočíva nie len v dôsledku nových podmienok po roku 1990, ale aj z dôvodu neustále sa rozvíjajúcich spoločensko-politických podmienok, ako aj rozvoja plánovacích postupov v kontexte s neustále aktívnejšie sa na plánovaní podieľajúceho širšieho spektra aktérov.

Zvolenú tému habilitanta „Miestne strategické plánovanie a jeho väzby s územným plánovaním“ považujem za vhodnú a vysoko aktuálnu, riešiacu určitú časť celej problematiky vzťahu územného a sociálno-ekonomického plánovania.

Východiskami habilitačnej práce habilitanta sú jeho teoretické ako aj nadobudnuté praktické skúsenosti z projektovania územných plánov a programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí. Práca habilitanta bola zameraná na úroveň menších obcí v podmienkach Slovenska.

Štruktúra a obsah habilitačnej práce, ako aj použitá metodika spracovania habilitačnej práce je adekvátna riešenej problematike. Je postavená logicky a vo svojej argumentácii habilitant vhodne využíva poznanie z odborných publikácií a vlastných výskumných i praktických prác. Práca po formálnej stránke spĺňa všetky požiadavky na habilitačnú prácu.

Vlastná habilitačná práca pozostáva zo šiestich kapitol, z ktorých kľúčové (aj podľa autora) sú kapitoly 4 a 5.

K obsahu kapitol si dovoľím vyjadriť niektoré moje subjektívne poznámky, ktoré je možné vnímať aj ako podklad k následnej diskusii v rámci obhajoby práce v habilitačnom konaní.

V kapitole 3. strategické plánovanie v mestách a obciach sa hovorí o všeobecných prístupoch, princípoch, význame a prínosoch strategického plánovania. S uvedeným v zásade súhlasím. Zaujímalo by ma názor habilitanta pri definíciách kategórií plánovania od stratégie po opatrenia (str. 16 – 17), ako by si predstavoval zjednotenie/zovšeobecnenie týchto pojmov pre účely jednotného používania v regionálnej a územnoplánovacej politike. Podľa mňa by sa žiadalo,

aby sa to účelovo zjednotilo v celej širokej verejnosti pre účely regionálnej a územnoplánovacej politiky formou nejakého predpisu, vyhlášky k zákonu o regionálnej politike, resp. územného plánovania a pod.

V tejto kapitole sa prvý krát popisuje vzťah komunitných a expertných metód pri tvorbe plánov. Viacej sa o tom hovorí v kapitole 4. Aj vo vzťahu na text v kapitole 4. by ma zaujímalo, ako si autor predstavuje ten vyvážený prístup komunitného a expertného prístupu. Ved' napr. vytvorenie fundovanej a dobrej systémovej analýzy vo SWOT tak, aby sa na základe toho mohli vyšpecifikovať typy stratégií nie je tak jednoduché a predpokladá to skúsený profesionálny expertný tím!

Nie je mi dosť jasný obrázok na str. 26. Prosil by som k tomu komentár (význam šípok, spätných väzieb?).

Pri kapitole 3.8.3 sa správne poukazuje na nenaplnenie zámeru strategických plánov obcí v SR, ako dlhodobých plánov. Pri PHSR sa viac menej skĺzlo do určitého formalizmu „nanúteného“ právnymi predpismi. Ako si predstavuje autor možnosť pozitívnej zmeny v odstraňovaní existujúceho formalizmu?

Na str. 30 je zrejme preklep v tom, že úroveň okresov je NUTSIV a nie NUTS III.

V kapitole 4., ktorá sa venuje metodickým otázkam tvorby strategického plánu akceptujem uvedené základné princípy metodiky (str. 37), ku ktorým patrí otázka o vzťahu komunitného a expertného prístupu uvedená vyššie.

Vo všeobecnosti z textu práce sa dá konštatovať, že habilitant strategický plán prakticky stotožňuje s programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Plne akceptujem a podporujem názor autora, aby sa nezavádzal nový plánovací nástroj pre dlhodobú stratégiu. Správne je vnímanie toho, že strategické plánovanie by nemalo byť nejakým úplne novým plánovaním. Som toho názoru ako autor, že treba rozvíjať a zdokonaľovať založené systémy plánovania.

Dá sa polemizovať s autorom o tvrdení na str. 38., že v územnom plánovaní je menej dôležitý proces ako v strategickom plánovaní.

Algoritmus plánovania (str. 38) je všeobecne platný. Chcel by som bližšie vysvetlenie k obr. 6 na str. 44, kde rozdelenie na interné a externé faktory vo SWOT analýze sa mi zdajú príliš schematické (zrejme to tak celkom nie je). Rozdelenie na interné a externé faktory nejde asi tak jednoducho otypovať ako pozitívne a negatívne faktory, ako to vyjadruje obrázok.

Celkove ku kap. 4 Metodika tvorby strategického plánu obce konštatujem dobré analyzovanie procesov, ako aj súvislostí medzi jednotlivými krokmi/etapami vytvárania strategického plánu.

Druhou nosnou kapitolou (podľa mňa tou zásadnou nosnou kapitolou) je kapitola 5. Interakcie strategického plánovania s územným plánovaním a ďalšími plánovacími nástrojmi.

Hodnotím ako správne pochopenie podstaty zmeny charakteru územného plánovania uvedeného v kap. 5.3.1. na str. 77-78. Tu chcem poukázať na veľmi vážnu spomenutú otázku miery regulácie územného plánu. Pri regulácii, stanovovaní regulatívov, vstupujú do hry aj politicko-spoločenské záujmy a otázka „sily“ a právneho pozadia (kompetencie) odborných orgánov, ktoré sa k požiadavkám rôznych investorov vyjadrujú a dávajú rozhodnutia. Zaujímam by ma názor ako vidí uplatňovanie flexibility územného plánu v rámci praktických rozhodovaní pri jeho rámcových regulatívov. Samozrejme ide mi nie o teoretický názor, ale ako to vidí zo svojej urbanistickej praxe a v čom vidí možnosť zlepšenia realizácie regulatívov územného plánu v spoločensko-politických a právnych podmienkach SR.

Plne súhlasím s autorom, že problém vzťahu medzi tvrdými a mäkkými plánovacími nástrojmi (ergo medzi územným a strategickým plánovaním) vidím v tom, ako to píše habilitant na str. 81, že sa treba zaoberať vzájomnou súčinnosťou tradičných a nových modelov plánovania a „tým, ako by mohli byť na tradičný systém plánovania naviazané dopĺňať ho všade tam, kde si to prax vyžaduje, aby sa plánovanie priblížilo súčasným požiadavkám“. Tu by som namiesto slova súčasným vedel prijať aj slovo aktuálnym. Aký je názor autora na uplatňovanie tohto vzťahu nie len pri najmenších obciach (kde to je ľahšie uskutočniteľné), ale aj pri mestách stredne veľkých (t.j. miest nad 50 000 obyvateľov), ako aj na predpokladanú dynamiku zmien v tomto vzťahu pre najbližšiu budúcnosť.

Tak isto plne akceptujem vzťah územného a strategického plánovania uvedenom na str. 82, ktorý by mohol byť jeden zo základných princípov tohto vzťahu a to „Pokiaľ územný plán vymedzuje plochy, kde sa daný zámer (investičný projekt) má realizovať, strategický plán vo svojej implementačnej časti ho môže viac priblížiť praktickému uskutočneniu stanovením organizačného a finančného zabezpečenia realizácie, časového harmonogramu.“ Korešponduje to, podľa mňa aj axiómu, že každá ekonomická či sociálna aktivita potrebuje k svojej realizácii adekvátne prostredie/priestor, teda aj adekvátne územie a územné súvislosti.

Pri otázkach koordinácie strategického a územného plánu (kap. 5.6) si dovoľím poznamenať, že podstata tkvie v autorom povedanom: „Ak na seba jednotlivé rozvojové dokumenty nenadväzujú, pôvodné myšlienky sa strácajú a následné praktické aktivity môžu byť náhodné a neúplné.“ Tu však v praxi treba zabudnúť na často zástancami jednotlivých druhov plánov stanovovanú otázku, ktorý plán je nadradený ktorému – čo je podľa mňa úplný nezmysel! Zaujímam by ma názor habilitanta na túto otázku.

Myšlienky uvedené v kap. 5.7.2 Hybridné plány by bolo podľa mňa potrebné ďalej rozvíjať. Nie tak v smere vytvárania nových druhov plánov, ako v smere zdokonaľovania územných a strategických plánov vo vzťahu k typu obce, pre ktorý sa spracovávajú. Myšlienka zavedenia viacerých typov územných plánov obce (nie nových hybridných) je podľa mňa plne oprávnená a žiadalo by sa podrobnejšie sa jej venovať; veď na Slovensku máme iba 11 miest nad 50 000 obyvateľov a iba 72 miest s viac ako 10 000 obyvateľmi, ale 85 % obcí s počtom obyvateľov do 2 000 (t.j. 2 478 obcí z celkového počtu 2 890 obcí, ktoré sú aj nositeľmi spracovávania územných plánov obcí; 2 927 je počet samosprávnych jednotiek v tom, ale aj mestské časti Bratislavy a Košíc, ktoré územné plány obcí nevypracúvajú). Prosil by som trochu konkrétnejší názor na túto problematiku, ktorá je uvedená v tejto kapitole.

Habilitačnú prácu z vecného hľadiska hodnotím ako dobre spracovaný tematický problém. Prináša názory habilitanta na vzťah územného a strategického/regionálneho plánovania, o ktorých sa už dlhodobo rozpráva a dosť málo, skôr vôbec, sa skutočne riešia. Beriem názory a závery tejto práce ako dobrý vklad do dlhotrvajúcej neuzatvorenej diskusie, ale aj ako možný podklad pre konkrétnejšie kroky v príprave právnych noriem, metodických pokynov či ministerských vyhlášok. Výsledky práce by bolo žiaduce ďalej rozvíjať a vsadiť ich aj do širšieho kontextu praktických uplatnení (nie len pre obce menšieho rozsahu) ako aj do hierarchických súvislostí medzi celoštátnou, regionálnou a obecnou úrovňou. Tu si dovoľujem požiadať habilitanta na jeho názor na takéto komplexné súvislosti v habilitačnej práci riešenej problematiky.

Záverom konštatujem, že z predloženej habilitačnej práce vyplýva, že autor Ing. arch. Jaroslav Coplák, PhD. je odborne zdatnou osobnosťou. Habilitačná práca je prínosom do vedného odboru architektúra a urbanizmus, prináša do odboru nové poznatky ako aj impulzy pre ďalšie vedecké a výskumné bádanie v odbore. Riešená tematická oblasť habilitačnej práce je poňatá komplexne, je spracovaná s vysokou odbornosťou a vedeckou erudovanosťou. Výsledky sú dobre uplatniteľné aj v pedagogickom procese v odbore urbanizmus a územné plánovanie. Preto po úspešnej obhajobe odporúčam vymenovať Ing. arch. Jaroslava Copláka, PhD. za docenta v odbore 5.1.1 Architektúra a urbanizmus.

V Bratislave, 19. februára 2014

Ing. arch. Vojtech Hrdina, PhD.